

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

ЛЕКЦІЯ ЯК ТИП НАУКОВОГО ТЕКСТУ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Виконала здобувачка другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи 6ФП
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійної програми
«Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»
Сідельникова Л.П.

Керівник: к. п. н., доцент Байша К.М.

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Кафедра галузевого перекладу та іноземних мов

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Освітньо-професійна програма Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

к. філол. н., доцент

_____ Аеліта ЛЕБЕДЄВА

«25» січня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____ Сідельниковій Ларисі Петрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Лекція як тип наукового тексту: перекладацький аспект

керівник роботи Байша Кіра Миколаївна, к. п. н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказами закладу вищої освіти від «19» 10 2023 року № 565-с та «25» 09 2024 року № 501-с

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Об'єктом дослідження є лекція як жанр наукового тексту. Предметом дослідження є особливості перекладу лекції як жанру наукового тексту

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1. Науковий текст як об'єкт лінгвістичних досліджень. 2. Класифікація жанрів наукового тексту. визначення лекції як жанру. 3. Особливості перекладу англомовної лекції на українську мову.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (з точним зазначенням джерел оригінального та перекладних текстів) 2 таблиці

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/рецензента	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання прийнято
<i>Консультант з написання I-III розділів</i>	<i>Кіра БАЙША, к. п. н., доцент</i>	25.01.24	01.10.24
<i>Консультант з нормоконтролю</i>	<i>Кіра БАЙША, к. п. н., доцент</i>	25.01.24	01.11.24

7. Дата видачі завдання 25.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір та опрацювання матеріалів для формування теми та завдань дослідження	29.01.24 – 11.02.24	<i>виконано</i>
2.	Складання і затвердження плану роботи. Визначення методологічної бази та методів дослідження	12.02.24 – 25.02.24	<i>виконано</i>
3.	Робота над I розділом кваліфікаційної роботи, систематизація теоретичних джерел	26.09.24 – 15.10.24	<i>виконано</i>
4.	Робота над II розділом кваліфікаційної роботи. Збір фактичного (ілюстр.) матеріалу	16.10.24 – 31.10.24	<i>виконано</i>
5.	Робота над III розділом кваліфікаційної роботи	01.11.24 – 15.11.24	<i>виконано</i>
6.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.11.24 – 19.11.24	<i>виконано</i>
7.	Оформлення роботи	20.11.24 – 24.11.24	<i>виконано</i>
8.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	25.11.24 – 01.12.24	<i>виконано</i>
9.	Надання роботи на рецензування	02.12.24 – 09.12.24	<i>виконано</i>
10.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	09.12.24	<i>виконано</i>
11.	Захист роботи в ЕК	19.12.24	

Здобувач

_____ **Лариса СІДЕЛЬНИКОВА**
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____ **Кіра БАЙША**

(підпис)

(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВИЙ ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
1.1. Загальна характеристика наукового стилю та його підстилі	6
1.2. Визначення наукового тексту та підходи до його вивчення	12
1.3. Мовні засоби представлення англійського наукового тексту	17
1.3.1. Фонетичні засоби.	18
1.3.2. Засоби морфологічного рівня.	19
1.3.3. Засоби синтаксичного рівня.	23
1.3.4. Засоби лексичного рівня.	25
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ЖАНРІВ НАУКОВОГО ТЕКСТУ. ВИЗНАЧЕННЯ ЛЕКЦІЇ ЯК ЖАНРУ	32
2.1. Класифікація жанрів та піджанрів англійського наукового тексту	32
2.2. Спільності та розбіжності англійської та української наукової жанрової картини	36
2.3. Лекція як жанр наукового стилю	42
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКЦІЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	50
3.1. Особливості перекладу наукового тексту	50
3.2. Перекладознавчі трансформації	59
3.2.1. Лексичні трансформації.	60
3.2.2. Граматичні трансформації.	61
3.3. Переклад лекції як жанру наукового тексту	64
Висновки до розділу 3	76
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
RESUME	

ВСТУП

В даний час порушується питання про те, щоб перевести науково-технічний переклад з розряду теоретичної основи для певного виду перекладацької діяльності в самостійну прикладну дисципліну. Кожен перекладач так чи інакше стикається на практиці з необхідністю перекладу текстів наукової тематики. Такі тексти дуже часто мають вузькоспеціалізовану тематику, тому складні у своєму сприйнятті. Крім того, вони відрізняються особливим стилем написання. До таких текстів, як правило, треба підходити з базою фонових знань, що вже сформувалася, з даної тематики. Стиль наукової літератури можна визначити як формально-логічний. З погляду лінгвістики подібним текстам властива своя власна граматики, стилістика та лексичне наповнення. Особливе лексичне наповнення таких текстів обумовлено наявністю великого обсягу термінів та термінологічних словосполучень, а також безлічі скорочень. Більшість таких текстів орієнтовані не так на широкого читача, але в фахівців вузького профілю.

Сьогодні у сфері перекладу особливу актуальність набуває дослідження наукових жанрів та їх перекладу, зокрема з урахуванням специфіки наукового тексту, загальномовних аспектів і вузькоспеціалізованої термінології.

У цій галузі проводили численні дослідження такі літературознавці, як Бацевич Ф.С., Білодід І.К., Горелікова С. Н., Карабан В. І., Корунець І. В. тощо.

Одним з різновидів наукового тексту є лекція, яка належить до класичних жанрів ораторського мистецтва. У сучасних умовах цей жанр зазнає певних змін, що впливають на його інституційні характеристики. Проте навіть сьогодні лекція залишається однією зі стандартних форм подання теоретичних основ, які є невід'ємною частиною навчального процесу та популяризації різних наук.

Актуальність роботи полягає в тому, що лекція є всерозповсюдженим видом наукового стилю. Науковий стиль активно застосовується у світовій практиці

завдяки розвитку науки, обміну науковими знаннями між дослідниками різних країн, а також організації міжнародних конференцій і семінарів. У сучасному світі англійська мова стала фактично універсальною мовою науки, що зумовлює необхідність приділяти особливу увагу перекладу наукових текстів з англійської на українську.

Актуальність дослідження перекладу лекцій як типу наукового тексту зумовлена кількома аспектами. По-перше, це необхідність збереження наукового стилю оригіналу, включаючи термінологію, структурну чіткість та логічність викладу, які є визначальними для ефективного засвоєння матеріалу. По-друге, при перекладі лекцій часто виникають труднощі, пов'язані з передачею емоційно-експресивних елементів, інтерактивних засобів і стилістичних відмінностей між мовами. Зокрема, англійські лекції можуть містити метафори, уособлення, елементи розмовної мови та оцінні засоби, що не завжди відповідають нормам українського наукового стилю.

Крім того, адаптація лекцій для іншомовної аудиторії вимагає врахування культурно-лінгвістичних особливостей мовної традиції цільової мови. Це підвищує вимоги до перекладача, який повинен не лише відтворити зміст, але й забезпечити адекватну передачу комунікативного потенціалу тексту.

Урахування цих викликів обумовлює важливість вивчення перекладацьких стратегій і технік, що дозволяють досягти балансу між збереженням наукової строгості й доступністю викладу. Дослідження цієї теми сприятиме вдосконаленню практики перекладу наукових текстів та підвищенню якості міжмовної комунікації у науковій сфері.

Об'єктом дослідження є лекція як жанр наукового тексту.

Предметом дослідження є особливості перекладу лекції як жанру наукового тексту.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей лекції як жанру наукового

стилю та її перекладу з англійської мови на українську.

На основі мети ми маємо вирішити такі **завдання**:

- 1) загальна характеристика наукового стилю та його підстилі;
- 2) визначення наукового тексту та підходи до його вивчення;
- 3) мовні засоби представлення англійського наукового тексту;
- 4) класифікація жанрів та піджанрів англійського наукового тексту;
- 5) спільності та розбіжності англійської та української наукової жанрової картини;
- 6) лекція як жанр наукового стилю;
- 7) особливості перекладу наукового тексту;
- 8) перекладознавчі трансформації;
- 9) переклад лекції як жанру наукового тексту.

Методи дослідження:

- метод порівняльно-зіставного та семантичного аналізу лекційного матеріалу;
- аналіз навчальних посібників та практикумів з перекладу наукових текстів;
- метод узагальнення та систематизації отриманих результатів.

Практична значущість роботи полягає у використанні даної інформації на заняттях з перекладознавства та теорії перекладу.

Структура кваліфікаційної роботи магістра: кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаної літератури та анотації.

RESUME

Currently, the question of transferring scientific and technical translation from the category of theoretical basis for a certain type of translation activity to an independent applied discipline is being raised. Every translator in one way or another is faced with the need to translate scientific texts in practice. Such texts very often have a highly specialized subject, so they are difficult to understand. In addition, they differ in a special style of writing.

One of the varieties of a scientific text is a lecture, which belongs to the classical genres of eloquence. In the modern environment, this genre undergoes a number of transformations, which entails a change in some of its institutional characteristics. But still, even in today's conditions, lectures remain one of the standard forms of teaching theoretical foundations as an integral part of the educational process and the popularization of this or that science.

The relevance of this work lies in the fact that the lecture is a widespread type of scientific style. Scientific style is widely used in world practice in connection with the development of science, the exchange of scientific knowledge among scientists of different countries, holding international conferences and seminars. Nowadays, the English language is practically the universal language of science, in connection with which attention should be paid to the peculiarities of the translation of texts of scientific content from the English language into the Ukrainian language.

The object of research is the lecture as a genre of scientific text.

The subject of the study is the peculiarities of the translation of a lecture as a genre of a scientific text.

The purpose of the work is to study the peculiarities of the lecture as a genre of scientific style and its translation from English to Ukrainian.

Based on the goal, we have to solve the following tasks:

1) general characteristics of scientific style and its substyle;

- 2) definition of a scientific text and approaches to its study;
- 3) linguistic means of presenting English scientific text;
- 4) classification of genres and subgenres of English scientific text;
- 5) commonalities and differences of English and Ukrainian scientific genre painting;
- 6) lecture as a genre of scientific style;
- 7) peculiarities of scientific text translation;
- 8) translation studies transformations;
- 9) translation of a lecture as a genre of a scientific text.

Research methods:

- method of comparative and comparative and semantic analysis of lecture material;
- analysis of training manuals and workshops on translation of scientific texts;
- method of generalization and systematization of the obtained results.

The practical significance of the work lies in the use of this information in classes on translation studies and translation theory.

The structure of the thesis: the thesis consists of an introduction, three sections with subsections, conclusions, a list of used literature and an abstract.